

ЕТНОСОЦИОЛОГИЧЕСКИ ХОРИЗОНТИ НА ГРАДА

Мирослав Даскалов

Пловдивски университет „Паусий Хилендарски”

Темата за големия град е важно смислово звено в реконструирането на биографията на социалния опит. Научната ни традиция предлага етнология на традиционната култура, проучване на малкия град със социални характеристики, близки или поне изводими от тези на селската среда. Урбанизацията е проблем за устойчивостта и границите на самата култура – плод ли е на вътрешните ѝ трансформации или повтаря чужд модел; не е ли възрожденския малък град крайното възможно усилие на културата в тази посока?

Настоящата работа набелязва някои най-общии проблеми на изследване и насоки на интерпретация.

1. ЛИЧНОСТНАТА ИДЕНТИЧНОСТ

Традиционният човек има свой естествен център, ценностен свод, той е слят с общността. В града светът се разпада на различни ценностни редове, все повече пластове от всекидневния опит се откъсват от непосредствената дейностна среда на индивида, противопоставят му се като анонимни структури. В този свят без върховен свод личността опосредява сама себе си чрез набор от характерни маски в различни обществени редове. Но те са само средство за постигане на целите, тя не се идентифицира с тях. Особен интерес предствалява как отчуждението, породено от тази криза, е способно вторично да продуцира групова солидарност: тази на отлъчените, отпадналите и т.н.

2. ОБЩНОСТТИТЕ В ГРАДА

Големият град е микромодел на обществото, насочен е изначално към взаимодействие на етнически, професионални и пр. общности. Съществуването на общностите води до интересни трансформации в структурата им. Подлагат се на анализ и преосмисляне безсъзнателните механизми на солидарност, срещата с Другия актуализира единството на ново ниво – в контекста на необходимите различия.

3. ГРУПОВ СЕПАРАТИЗЪМ

Градът като социум е дълбоко хетерогенен, той експанзивно продуцира групи на всякакви нива – възрастови, социални, за прекарване на свободното време и т.н. Социалното пространство придобива мозаечна структура, всеки от елементите на която проявява тенденции към семиотична затвореност и непроницаемост, към свръхоценностяване на собствените критерии за съществуване. Социалната биография на личността става поредица от социални и възрастови прагове, подлагащи на изпити на всяко ниво.

4. ГРАДСКОТО ПРОСТРАНСТВО

Нехомогенността, многофункционалността на пространството водят до социалната му диференциация. В личностен план градските реалии предлагат компенсаторна реакция към стеснения смислов хоризонт на жизнения свят. Улицата, кафенето, площадът, са еманципиращи се обществени структури със свои пространства. Интерес представлява проблемът за избирането и „легитимирането” на „светите места” на многобройните социални и религиозни групи.

5. МИТОЛОГИЯТА НА ГРАДА

Под митично тук ще разбираме най-общо предразположението на съзнанието да генерира трансцендентални смисли, паралелни на всяка реалност. Съвременната култура секретира митове на различни нива – кино, телевизия, реклама, музика. Широка е перспективата за изследване на методите на манипулация на съзнанието в различните социални полета – от езика и всекидневието, до училището и университета.

6. ФОРМИРАНЕ НА ЛИЧНОСТТА. КУЛТУРНАТА ТРАДИЦИЯ.

В традиционната култура механизмите на предаване на социалния опит са до голяма степен безсъзнателни. Подлежащите на разчитане смисли са заложени в предметите, цели отрязъци от човешката дейност се предават по пътя на общуването като правила за действие. В града връзката между поколенията е опосредствана – новото контактува не толкова със старото, колкото с цялата памет на човечеството. Самата култура се специализира, институционализира, предава чрез обучение.

Самата предметна среда, достъпна за индивида, се „измъква” от самоочевидните полета на жизнения свят, противопоставя се на личността като набор от стилизирани предметности. В тази ситуация решаваща е ролята на Сетивния опит, чрез който човек се ориентира в непосредствено обкръжаващото го. Дрехата, Храната, които в традиционната среда са ключове към културните смисли, тук са хипертрофирани сетивности, достъпни чрез Вкуса, Допира.